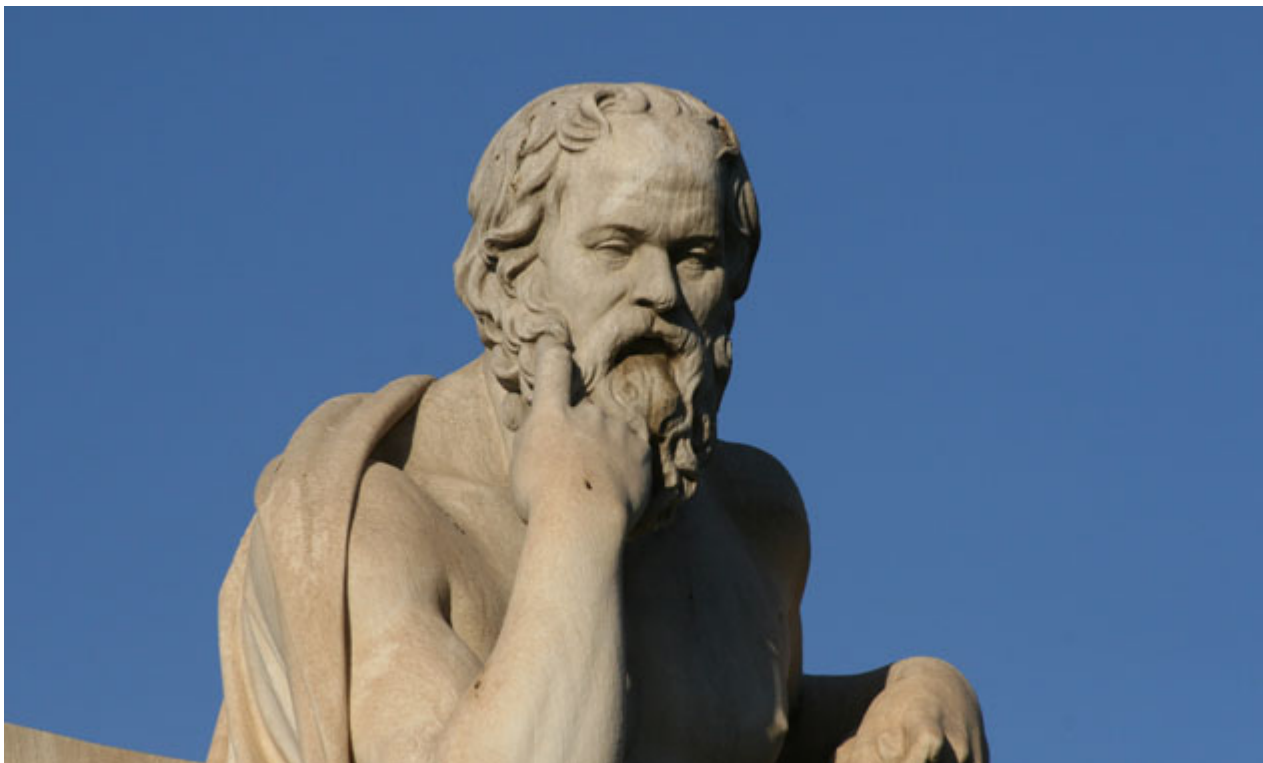

Η επίδραση της κλασικής παιδείας στη σκέψη των Πατέρων* (Βασίλειος Μπαλτάς, Φιλολόγος)

[/ Πεμπτούσια](#)

Image not found or type unknown

Η ελληνική παιδεία υπήρξε το αλφαβητάρι για τους Πατέρες της Εκκλησίας, οι οποίοι κατέστησαν σπουδαίοι συγγραφείς, σπουδαίοι φιλόσοφοι αλλά κυρίως μεγάλοι υπηρέτες του Λόγου.

Οι Τρεις Ιεράρχες και άλλοι μεγάλοι Πατέρες υπήρξαν οι συνεχιστές των Ελληνικών Γραμμάτων και γενικότερα της ελληνικής παιδείας. Σπούδασαν στα ελληνικά πανεπιστήμια και κυρίως στο πανεπιστήμιο των Αθηνών όπου εδίδασκαν σπουδαίοι διδάσκαλοι της εποχής. Εγνώρισαν σε βάθος την ελληνική γλώσσα, την ποίηση, τη φιλοσοφία, τη ρητορική, τη λογική, τη διαλεκτική. Έλαβαν τους όρους της αρχαίας ελληνικής σκέψης (λ. χ. φύσις, υπόστασις, ουσία, άτομον κ. ά.) και έδωσαν σε αυτούς νέο περιεχόμενο. Επισημαίνει σχετικά ο Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου Ιωάννης Ζηζιούλας ότι «η στάση των Πατέρων έναντι της ελληνικής φιλοσοφίας και γλώσσας δηλώνει σαφώς την πρόθεσή τους να μεταφέρουν

οπωσδήποτε την χριστιανική πίστη στον πολιτισμό της εποχής τους, όσους κινδύνους κι αν αυτό συνεπάγεται».

Οι Πατέρες, προερχόμενοι από το ελληνιστικό πνευματικό και θρησκευτικό περιβάλλον, που χαρακτηριζόταν εν πολλοίς από συγκρητιστικές τάσεις, γνώριζαν πολύ καλά την ελληνική σκέψη και την αρχαία ελληνική θρησκεία.

Ο ιερός Ιουστίνος, ο φιλόσοφος και μάρτυς, αναγνωρίζει πραγματική αξία στα διάφορα φιλοσοφικά συστήματα· θεωρεί τη φιλοσοφία δώρο Θεού στον άνθρωπο. Την πολύ γνωστή θεωρία του περί του «σπερματικού λόγου», ότι δηλαδή σε όλα τα αρχαία κείμενα υπάρχουν εγκατεσπαρμένες χριστιανικές αλήθειες, θα την ενστερνιστεί και θα την αναπτύξει ακόμα περισσότερο ο Κλήμης ο Αλεξανδρεύς. Ιδιαίτερος επίσης είναι ο ρόλος που διαδραμάτισαν οι Απολογητές Πατέρες κατά τα πρώτα χρόνια του Χριστιανισμού.

Επιπλέον, υπάρχουν και αποσπάσματα συγγραφέων της αρχαιότητας όπως το ηρακλείτειο, «πάντα ρει και ουδέν χωρεί και ουδέν διαμένει και εις τον αυτόν ποταμόν δις ουκ αν εμβαίης» το οποίο χρησιμοποιούν και οι Τρεις Ιεράρχες και άλλοι Πατέρες όταν μιλούν για την προσωρινότητα της παρούσας ζωής.

Είναι χαρακτηριστικό επίσης το Επίγραμμα του μεταγενεστέρου Ιωάννου Μαυρόποδος, επισκόπου Ευχαΐτων της Μ. Ασίας του 11^{ου} αι. διδασκάλου του Μιχαήλ Ψελλού: «Αν θέλεις για κάποιους από τους αλλόθρησκους να κάνεις μια εξαίρεση από την απειλή σου, Χριστέ μου, να μου εξαιρέσεις τον Πλάτωνα και τον Πλούταρχο, γιατί και οι δύο ήταν στη θεωρία και στον τρόπο ζωής πιο πιστοί από όλους στους νόμους σου, αν και αγνοούσαν ότι εσύ είσαι Θεός των πάντων»

Αλλά και οι τοιχογραφίες με Έλληνες σοφούς σε νάρθηκες χριστιανικών ναών, ακόμη και στο Άγιο Όρος, εικονίζουν την προαναφερόμενη ζύμωση μεταξύ αρχαίας σοφίας και χριστιανικής πίστης.

Ακόμη είναι βέβαιο ότι οι Τρεις Ιεράρχες και πολλοί άλλοι Πατέρες συνέβαλαν τα μέγιστα στη σύζευξη δύο διαφορετικών τρόπων σκέψης αφενός του ελληνικού πνεύματος και αφετέρου του χριστιανικού για τη δημιουργία της ελληνορθόδοξης παράδοσης. Πρόκειται για πνευματικές μορφές που με σοφία, σύνεση και παρρησία πέτυχαν την υπέρβαση της αντίθεσης ελληνισμού χριστιανισμού και έβαλαν τα θεμέλια του ελληνοχριστιανικού οικοδομήματος.

* Ομιλία του φιλόλογου Βασιλείου Μπαλτά στην εκδήλωση που οργάνωσε προς τιμήν του, για την προσφορά του στην εκπαίδευση, η Ιερά Μητρόπολις Δημητριάδος και Αλμυρού, την 30 Ιανουαρίου 2016 (Α' μέρος)